

4.7 Umění a kultura

Charakteristika vzdělávací oblasti

Vzdělávací oblast **Umění a kultura** umožňuje žákům jiné než pouze racionální poznávání světa a odráží nezastupitelnou součást lidské existence – umění a kulturu. Kulturu, jako procesy i výsledky duchovní činnosti, umožňující chápat kontinuitu proměn historické zkušenosti, v níž dochází k socializaci jedince a jeho projekci do společenské existence, i jako neoddělitelnou součást každodenního života (kultura chování, oblékání, cestování, práce). Umění, jako proces specifického poznání a dorozumívání, v němž vznikají informace o vnějším a vnitřním světě a jeho vzájemné provázanosti, které nelze formulovat a sdělovat jinými než uměleckými prostředky.

Vzdělávání v této oblasti přináší umělecké osvojování světa, tj. osvojování s estetickým účinkem. V procesu uměleckého osvojování světa dochází k rozvíjení specifického citění, tvořivosti, vnímavosti jedince k uměleckému dílu a jeho prostřednictvím k sobě samému i k okolnímu světu. Součástí tohoto procesu je hledání a nalézání vazeb mezi druhy umění na základě společných témat, schopnosti vcítit se do kulturních potřeb ostatních lidí a jimi vytvořených hodnot a přistupovat k nim s vědomím osobní účasti. V tvořivých činnostech jsou rozvíjeny schopnosti nonverbálního vyjadřování prostřednictvím tónu a zvuku, linie, bodu, tvaru, barvy, gesta, mimiky atp.

V etapě základního vzdělávání je oblast Umění a kultura zastoupena vzdělávacími obory **Hudební výchova a Výtvarná výchova**. Vzdělávací oblast lze rozšířit o doplňující vzdělávací obor *Dramatická výchova*, který je možno na úrovni školního vzdělávacího programu realizovat formou samostatného vyučovacího předmětu, projektu, kurzu apod.

Na 1. stupni základního vzdělávání se žáci seznamují prostřednictvím činností s výrazovými prostředky a s jazykem hudebního a výtvarného umění, ale také umění dramatického a literárního. S nimi se učí tvořivě pracovat, užívat je jako prostředků pro sebevyjádření. Poznávají zákonitosti tvorby, seznamují se s vybranými uměleckými díly, učí se je vzhledem ke svým zkušenostem chápat a výpovědi sdělované uměleckým dílem rozpoznávat a interpretovat.

S přechodem na 2. stupeň základního vzdělávání se otevírá cesta širšímu nazírání na kulturu a umění. Připomínají se historické souvislosti a společenské kontexty ovlivňující umění a kulturu. Inspirací k činnostem se stávají také díla literární a dramatická (divadlo, film), tvorba multimediální i samotné znakové systémy. Nalézání vztahů mezi jednotlivými druhy umění a uplatňování různorodosti výrazových prostředků při hledání variant řešení společně zvolených témat umožňují projekty. Ty otevírají společný prostor pro získání dovedností a poznatků překračujících rámec jednotlivých oborů a přispívají tak k osobitějšímu a originálnějšímu sebevyjádření i hlubšímu porozumění uměleckému dílu.

Hudební výchova vede žáka prostřednictvím *vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností* k porozumění hudebnímu umění, k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu a jejich využívání jako svěbytného prostředku komunikace. V etapě základního vzdělávání se tyto hudební činnosti stávají v rovině produkce, recepce a reflexe *obsahovými doménami* hudební výchovy.

Hudební činnosti jako činnosti vzájemně se propojující, ovlivňující a doplňující rozvíjejí ve svém komplexu celkovou osobnost žáka, především však vedou k rozvoji jeho hudebnosti – jeho hudebních schopností, jež se následně projevují individuálními hudebními dovednostmi –

sluchovými, rytmickými, pěveckými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými, hudebně tvořivými a poslechovými.

Prostřednictvím těchto činností žák může uplatnit svůj individuální hlasový potenciál při sólovém, skupinovém i sborovém zpěvu, své individuální instrumentální dovednosti při souborové hře a doprovodu zpěvního projevu, své pohybové dovednosti při tanci a pohybovém doprovodu hudby a v neposlední řadě je mu dána příležitost „interpretovat“ hudbu podle svého individuálního zájmu a zaměření.

Obsahem *Vokálních činností* je práce s hlasem, při níž dochází ke kultivaci pěveckého i mluvního projevu v souvislosti s uplatňováním a posilováním správných pěveckých návyků.

Obsahem *Instrumentálních činností* je hra na hudební nástroje a jejich využití při hudební reprodukci i produkci.

Obsahem *Hudebně pohybových činností* je ztvárňování hudby a reagování na ni pomocí pohybu, tance a gest.

Obsahem *Poslechových činností* je aktivní vnímání (percepce) znějící hudby, při níž žák poznává hudbu ve všech jejích žánrových, stylových i funkčních podobách, učí se hudbu analyzovat a interpretovat.

Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi při tvorbě, vnímání a interpretaci vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.

Výtvarná výchova přistupuje k vizuálně obraznému vyjádření (a to jak samostatně vytvořenému, tak přejatému) nikoliv jako k pouhému přenosu reality, ale jako k prostředku, který se podílí na způsobu jejího přijímání a zapojování do procesu komunikace.

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech - tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky (dále jen prostředky) nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění a v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřováním komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Obsahem Rozvíjení smyslové citlivosti jsou činnosti, které umožňují žákovi rozvíjet schopnost rozeznávat podíl jednotlivých smyslů na vnímání reality a uvědomovat si vliv této zkušenosti na výběr a uplatnění vhodných prostředků pro její vyjádření.

Obsahem Uplatňování subjektivity jsou činnosti, které vedou žáka k uvědomování si a uplatňování vlastních zkušeností při tvorbě, vnímání a interpretaci vizuálně obrazných vyjádření.

Obsahem Ověřování komunikačních účinků jsou činnosti, které umožňují žákovi utváření obsahu vizuálně obrazných vyjádření v procesu komunikace a hledání nových i neobvyklých možností pro uplatnění výsledků vlastní tvorby, děl výtvarného umění i děl dalších obrazových médií.

Cílové zaměření vzdělávací oblasti

Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

- pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace,
- chápání umění a kultury v jejich vzájemné provázanosti jako neoddělitelné součásti lidské existence; k učení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot,
- spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností,
- uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života,
- zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě,
- tvoří, experimentují, prověřují svoje hypotézy, objevují, aktivně hledají, navrhuji a ověřují různá řešení prostřednictvím ICT, diskutují s ostatními a tím si prohlubují a rozvíjejí porozumění základním informatickým konceptům a principům fungování digitálních technologií
- při analýze problému s využitím ICT vybírají, které aspekty lze zanedbat a které jsou podstatné pro jeho řešení; s porozuměním chrání sebe své soukromí, data i zařízení

Výuka vzdělávací oblasti *Umění a kultura* je realizována v předmětech Hudební výchova a výtvarná výchova. Hodinové dotace všech předmětů jsou přiřazeny podle Učebního plánu ŠVP.

4.7.1 Hudební výchova

Charakteristika vzdělávacího oboru

Hudební výchova – vede žáka prostřednictvím vokálních, instrumentálních, hudebně pohybových a poslechových činností k porozumění hudebnímu umění, k aktivnímu vnímání hudby a zpěvu a jejich využívání jako svébytného prostředku komunikace. Tyto činnosti jsou obsahovými doménami hudební výchovy. Vzájemně se propojují, ovlivňují, rozvíjejí celkovou osobnost žáka, vedou k rozvoji jeho hudebnosti, jeho hudebních schopností. To se následně projevuje dovednostmi sluchovými, rytmickými, pěveckými, intonačními, instrumentálními, hudebně pohybovými, hudebně tvořivými a poslechovými. Žák dostává příležitost interpretovat hudbu podle svého individuálního zájmu a zaměření.

Výchovně vzdělávací strategie k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí

Klíčová kompetence	Výchovně a vzdělávací strategie
Kompetence k učení	Podpora rozvoje dovedností
	Dostatek informačních zdrojů – knihovna, internet, exkurze atd.
	Propojení informací se skutečným životem
	Práce s informacemi
	Samostatnost, organizace vlastní činnosti
	Vlastní úsudek, iniciativa, tvořivost, zodpovědnost
	Komunikace, spolupráce v týmu
	Poznání vlastních možností
	Prezentace vlastních výsledků
	Tvořivost (práce na projektech)
	Práce v motivujícím prostředí
	Práce s přiměřeným učivem
	Hodnocení za to, co žák umí, ne za to, co neumí
	Využívání kladného hodnocení a dobrých výsledků jako motivace
	Výuka bez situací nerovnosti, ponížení apod.
	Zařazování metod podporujících zvědavost
	Osobní příklad
	Získané vědomosti a poznatky aplikovat v praktickém životě
Kompetence k řešení problémů	Poznatky nejsou předkládány v hotové podobě
	Uplatňování mezipředmětových vztahů
	Přechod od frontálního vyučování k více aktivizujícím metodám
	Široké uplatnění praktických cvičení
	Podpora netradičních způsobů řešení
Kompetence komunikativní	Prostor pro komunikace různými formami (ústně, písemně, výtvarnými prostředky, využitím technických prostředků)
	Dodržování etiky komunikace (věcnost, naslouchání, respektování různých názorů – originálních, nezdařených apod.)
	Zásady komunikace s dospělými
	Základ spolupráce a společného prožívání
	Předpoklady pro poznávání sebe a vztahů k jiným
	Práce v týmu
Kompetence sociální a personální	Atmosféra demokracie a přátelství
	Kooperativní učení, spolupráce ve výuce
	Osobní odpovědnost za výsledky společné práce
	Učit se samostatně rozhodovat a nést důsledky za svá rozhodnutí
	Demokracii a svobodu nezaměňovat za anarchii
	Nutnost dodržování mravních hodnot a slušného jednání
	Vhodnou formou prosazovat svoje zájmy
	Učit se argumentovat
	Učit se chápat bohatství a složitost citového života, rozvíjet citovou otevřenost vůči podnětům z prostředí, ve kterém žijí
	Učit se otevřeně a kultivovaně projevoval své city
Kompetence občanské	Stanovení jasných pravidel pro soužití ve škole – práva, povinnosti, sankce

	Vztahy ve škole – úcta, sounáležitost, uznání
	Otevřenost vůči spolužákům
	Solidarita s druhými
	Integrace žáků vyžadujících speciální péči
	Multikulturní výchova – porozumění odlišnému způsobu života lidí z jiných kultur
	Vytváření podmínek pro adaptaci žáků z jiných kulturních prostředí
	Učit se ohleduplnému a citlivému vztahu k lidem, přírodě, kulturním a etickým hodnotám
Kompetence pracovní	Osvojování základních pracovních dovedností a návyků
	Účast žáků při úpravách prostředí školy
	Uplatňování sebehodnocení žáků

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

Očekávané výstupy – 1. období

žák

1.1 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase

1.2 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem

1.3 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře

1.4 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie

1.5 rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby

1.6 rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální

Očekávané výstupy – 2. období

žák

2.1 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlasu v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti

2.2 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not

2.3 využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní

2.4 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby

2.5 vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace

2.6 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metroritmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny

2.7 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace

Učivo

VOKÁLNÍ ČINNOSTI

pěvecký a mluvní projev – pěvecké dovednosti (dýchání, výslovnost, nasazení a tvorba tónu, dynamicky odlišený zpěv), hlasová hygiena, rozšiřování hlasového rozsahu

hudební rytmus – realizace písni ve 2/4, 3/4 a 4/4 taktu

dvojhlas a vícehlas - prodleva, kánon, lidový dvojhlas apod.

intonace, vokální improvizace – diatonické postupy v durových a mollových tóninách (V., III. a I. stupeň, volné nástupy VIII. a spodního V. stupně apod.), hudební hry (ozvěna, otázka - odpověď apod.)

záznam vokální hudby – zachycení melodie písni pomocí jednoduchého grafického vyjádření (např. linky), nota jako grafický znak pro tón, zápis rytmu jednoduché písni, notový zápis jako opora při realizaci písni

INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

hra na hudební nástroje – reprodukce motivů, témat, jednoduchých skladbiček pomocí jednoduchých hudebních nástrojů z Orffova instrumentáře, zobcových fléten, keyboardů apod.

rytmizace, melodizace a stylizace, hudební improvizace – tvorba předeher, meziher a doher s využitím tónového materiálu písni, hudební doprovod (akcentace těžké doby v rytmickém doprovodu, ostinato, prodleva), hudební hry (ozvěna, otázka - odpověď), jednoduchá písňová forma (a - b)

záznam instrumentální melodie – čtení a zápis rytmického schématu jednoduchého motivku či tématu instrumentální skladby, využití notačních programů

HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

taktování, pohybový doprovod znějící hudby – dvoudobý, třidobý a čtyřdobý takt, taneční hry se zpěvem, jednoduché lidové tance

pohybové vyjádření hudby a reakce na změny v proudu znějící hudby – pantomima a pohybová improvizace s využitím tanečních kroků

orientace v prostoru – pamětné uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

POSLECHOVÉ ČINNOSTI

kvality tónů – délka, síla, barva, výška

vztahy mezi tóny – souzvuk, akord

hudební výrazové prostředky a hudební prvky s výrazným sémantickým nábojem – rytmus, melodie, harmonie, barva, kontrast a gradace, pohyb melodie (melodie vzestupná a sestupná), zvukomalba, metrické, rytmické, dynamické, harmonické změny v hudebním proudu

hudba vokální, instrumentální, vokálně instrumentální, lidský hlas a hudební nástroj

hudební styly a žánry – hudba taneční, pochodová, ukolébavka apod.

hudební formy – malá písňová forma, velká písňová forma, rondo, variace

interpretace hudby – slovní vyjádření (jaká je to hudba a proč je taková)

1. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
Ovládá slova písní, zpívá písně odlišného charakteru.	Vokální činnost, nácvik písní osvojování nových písní, správné tvoření tónu, správná výslovnost (otevírání úst, brumendo), zásady hlasové hygieny intonační a rytmické schopnosti zpěv skupiny s hudebním doprovodem	1.1,1.2,1.3, 1.5
Při zpěvu správně dýchá, rovně stojí či sedí.		
Pozná tóny vysoké a hluboké, dlouhé a krátké.		
Získává správné pěvecké návyky (uvolněný plynulý zpěv, lehké nasazení, správné dýchání, zřetelná výslovnost).		
Osvojuje si dětské popěvky, říkadla, rozpočítadla.	Říkadla	1.1,1.2,1.3, 1.5
Správně vyslovuje, tleská rytmus.		
Vymýšlí melodii k říkadlům.	Říkadla a pořekadla	
	Dechová cvičení	1.2,1.5
Správně dýchá.		
Rozlišuje hlasy, zvuky, tóny kolem sebe.	Hry a písně	
Zpívá slabě a silně, pomalu a rychle.		
Vytváří zvuky znázorněním kapek deště.		
Procvičuje výslovnost jednotlivých samohlásek.		
Hraje hru na tělo.		
Část textu zpívá, některá slova znázorňuje pohybem.		
Pozná, že melodie stoupá, klesá a je stejně vysoká.	Dětské písně	
Rukou naznačuje postup melodie.		
Podle ukázky pozná píseň, určí ráz skladby (ukolébavka, tanec, píseň, pochod).		
Rozliší tóny krátké a dlouhé.		
Hraje na dětské Orffovy nástroje a seznámí se s jejich správným držením.	Instrumentální činnost jednoduché nástroje Orffova instrumentáře improvizované hudební nástroje k doprovodu zpěvu nebo pohybu	1.3
Pochoduje a tančí podle rytmu poslechové skladby.	Pochod	1.1,1.2,1.3, 1.4,1.5,1.6
Připojí vhodný pohybový projev k písni.		
Tancuje v rytmu hudby.		
Hraje rytmus na rytmické nástroje, doprovází píseň.		
Dbá na lehké, uvolněné tvoření tónů.		

Všímá si celkového rázu písně, pozoruje rytmus.		
Tříbí cit pro vhodné použití hudebních nástrojů při doprovodu písně.		
Pozná píseň podle rytmického úryvku.		
Sluchem pozná, kdy se melodie opakuje, zesiluje či zeslabuje, zrychluje či zpomaluje.		
Rozezná písničky s doprovodem hudebního nástroje a bez doprovodu.		
Využívá hry na tělo.		
Při poslechu hudební pohádky se seznámí s hudebními nástroji, rozlišuje tóny vysoké a hluboké, rozlišuje zvukovou barvu jednotlivých nástrojů.	Jak se kontrabas zamiloval	
Pozná úryvky známých koled.	Vánoční koledy	1.1,1.2,1.5
Při poslechu rozhodne, která je pomalá nebo rychlá, připojí rytmický doprovod.		
V souladu s rytmem provádí hudebně pohybové hry.	Zlatá brána	1.1,1.4
Napodobuje formou hry různé pracovní činnosti.	Čížečku, čížečku	1.1,1.4
Napodobuje pohybově hru na některé hudební nástroje ve hře	Hudebně - pohybové hry prvky hry na tělo do rytmu nebo jako doprovod pohybové reakce na hudbu improvizovaný pohyb na poslouchanou hudbu	1.1,1.2,1.4

2. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
zazpívá z paměti alespoň 5 písní	<u>Vokální činnosti, nácvik písní</u>	1.1,1.2,1.3, 1.5
dle individuálních možností čistě a rytmicky správně zpívá s doprovodem i bez doprovodu	osvojování nových písní	
při zpěvu správně dýchá	pěvecké dýchání, hlasová hygiena	
zazpívá vzestupnou a sestupnou řadu	funkce rozezpívání, praktické provádění rozezpívání	
	<u>Instrumentální činnost</u>	1.3
vytleská rytmus textů se čtvrtovými hodnotami	rytmická cvičení, rytmižace textů	
vhodně použije dětský instrumentář a improvizované nástroje jako vlastní doprovod k rytmižaci textu, sborové recitaci, vlastnímu zpěvu	práce s dětským instrumentářem a improvizovanými nástroji	
	<u>Hudebně pohybové činnosti</u>	1.1,1.2,1.4

aktivně se zapojí do hudebně pohybových her	práce s hudebně pohybovými hrami	
ovládá prvky hry na tělo a doprovází tímto způsobem zpěv svůj nebo spolužáků	hra na tělo, vzestupná a sestupná řada	
dokáže pohybem vyjádřit výraz a náladu hudby	pohybové vyjádření hudebního výrazu a nálady	
	<u>Poslechové činnosti</u>	1.6
dokáže v klidu vyslechnout krátké hudební ukázky různých žánrů	práce s poslechovými skladbami	
vyslechne hru na nástroje	poslech	
Poznává různé hudební žánry	tolerance k různým hudebním žánrům	
	<u>Seznámení s pojmy z hudební nauky</u>	1.5
pozná houslový klíč a notovou osnovu	houslový klíč, notová osnova	

3. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	<u>Vokální činnosti, nácvik písní</u>	1.1,1.2,1.3, 1.5
Žák zazpívá lidové a umělé písně z paměti.		
Zapojí se do rytmické a melodické hry s doplňováním a obměňováním.		
Zazpívá ve skupině kánon.	Průprava k dvojhlasu, kánon.	
Rozezná a zazpívá melodii klesavou a stoupavou.	Melodie klesavá a stoupavá.	
	<u>Instrumentální činnost</u>	1.3
Rytmicky doprovází zpěv svůj nebo svých spolužáků (hra na tělo).	Hra na tělo a na hudební nástroje.	
Zapojí se do instrumentální hry na hudební nástroje.	Rytmizace a melodizace a improvizace	
	<u>Hudebně pohybové činnosti</u>	1.4
Dovede se zapojit do hudebně pohybových her.	Pohybové hry	
Pohybově vyjádří charakter melodie, tempo, dynamiku a citový prožitek hudby.		
	<u>Poslechové činnosti</u>	1.6
Poslouchá kratší symfonické nebo nástrojové skladby.	Práce s poslechovými skladbami. Odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně- instrumentální	
Rozliší hudbu podle její společenské funkce.	Hudba k zábavě, slavnostní hudba, hudba k tanci...	
Rozpozná v ukázce známé hudební nástroje.	Hudební nástroje	
	<u>Hudební nauka</u>	1.5

Napíše do notové osnovy houslový klíč.		
--	--	--

4. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	Vokální činnosti, nácvik písní	2.1,2.2,2.3, 2.4,2.5
zaspívá ve sboru vybrané písně,	práce s písněmi v dur i v moll	
Některé z písní zná z paměti a zaspívá je ve skupině nebo sólo	lidové, umělé, starší i moderní, oblast populární hudby	
zaspívá staccato, legato, naváže tóny	prvky pěvecké techniky (staccato, legato)	
dle individuálních dispozic intonuje půltóny	půltóny a celé tóny	
Rozpozná durovou tóninu	řada dur	
Rozpozná mollovou tóninu	řada moll	
provede melodizaci a rytmizaci textů, obměnění hudební modely	melodizace a rytmizace textů, obměňování modelů	
předvede správnou orientaci v notovém záznamu a jeho sledování při zpěvu	orientace v notovém záznamu	
	Instrumentální činnosti	2.2,2.3,2.5
technicky správně a rytmicky vhodně použije jednoduché nástroje Orffova instrumentáře	hra na jednoduché Orffovy nástroje	
	Hudebně pohybové činnosti	2.2,2.3
zapojí se do hudebně pohybových her nebo tanců	práce s hudebně pohybovými hrami nebo tanci	
improvizuje při tanci	taneční improvizace	
pohybem vyjádří výraz a náladu hudby	Tance a hudebně pohybové hry	
	taneční kroky	
správně taktuje k hudební produkci na 2 a 3 doby	taktování na 2 a 3 doby	
	Poslechové činnosti	2.4,2.6
vyslechne krátké symfonické, komorní či nástrojové koncertní skladby.	práce s poslechovými skladbami	
projevuje svou toleranci k různým poslechovým ukázkám	pochod, polka, valčík, menuet, rondo, vánoční hudba	
rozpozná dílo v malých hudebních formách	rozlišení melodie a doprovodu	
uvede základní informace o významu skladatelů poslouchané hudby	epizody ze života hudebních skladatelů poslouchané hudby	
podle zvuku i tvaru pozná některé hudební nástroje	seznámení s hudebními nástroji	
rozliší durovou a mollovou hudební ukázkou (vokální i instrumentální)	odlišování durové a mollové tóniny	

	Seznámení s pojmy z hudební nauky	2.4,2.6
napiše správně noty v notovém záznamu, čte noty	noty	
používá správných tvarů notového písma	procvičování notového písma	
vysvětlí, co je stupnice, napíše ji a zazpívá	stupnice	
vyjmenuje tóny stupnice C dur	stupnice C dur	

5. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	<u>Vokální činnosti, nácvik písní</u>	2.1,2.2,2.3, 2.4,2.5
zazpívá ve sboru nové písně,	práce s písněmi v dur i v moll	
zná vybrané písně z paměti a zazpívá je ve skupině nebo sólo	lidové, umělé, starší i moderní, oblast populární hudby	
ve sboru z paměti zazpívá hymnu ČR, uvede základní údaje o její historii	hymna ČR, zpěv a základní údaje z historie	
rozpozná předvětí a závětí, vytvoří je	předehra, mezihra, dohra, hudební improvizace	
zazpívá durovou stupnici na vokály (nebo C dur na jména not)	řada dur	
provede melodizaci a rytimizaci textů, obmění hudební modely	řada moll	
Orientuje se v notovém záznamu	orientace v notovém záznamu	
	<u>Instrumentální činnosti</u>	2.2,2.3,2.5
technicky správně a rytmicky vhodně použije jednoduché nástroje Orffova instrumentáře	hra na jednoduché Orffovy nástroje	
	předehra, mezihra, dohra	
	<u>Hudebně pohybové činnosti</u>	2.2,2.3
zapojí se do hudebně pohybových her nebo tanců	práce s hudebně pohybovými hrami nebo tanci	
improvizuje při tanci	taneční improvizace	
pohybem vyjádří výraz a náladu hudby	tance	
správně taktuje k hudební produkci na 2 a 3 doby	taktování na 2 a 3 doby	

	<u>Poslechové činnosti</u>	2.4,2.6
vyslechne krátké symfonické, komorní nebo nástrojové koncertní skladby	práce s poslechovými skladbami	
poslechem i pohledem rozpozná hudební nástroje	rozlišování hudby vokální a instrumentální	

je tolerantní i k hudebním žánrům, které nepreferuje	hudební žánry	
vysvětlí umělecký přínos vybraných skladatelů, hudebních skupin	lidové kapely, rocková kapela, symfonický a jazzový orchestr	
	hudba v chrámu, na zámku, v koncertní síni a k tanci	
	poslech: hudba lidová, swingová, rocková, menuet	
	významní skladatelé, hudební skupiny a jejich tvorba	
	<u>Seznámení se s pojmy z hudební nauky</u>	2.4,2.6
použije notové písmo v žádoucích tvarech	stupnice dur i moll	
realizuje jednoduché rytmické cvičení nebo část notového zápisu	akord	
zachytí rytmus a melodii pohybem	rytmická cvičení	

2. stupeň

Očekávané výstupy

žák

- 1.1 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách**
- 1.2 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého**
- 1.3 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace**
- 1.4 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů**
- 1.5 rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu**
- 1.6 orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku**
- 1.7 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami**
- 1.8 vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění**

Učivo

VOKÁLNÍ ČINNOSTI

pěvecký a mluvní projev – rozšiřování hlasového rozsahu, hlasová hygiena, hlasová nedostatečnost a některé způsoby její nápravy, mutace, vícehlasý a jednohlasý zpěv, deklamace, techniky vokálního projevu (scat, falzet apod.), jejich individuální využití při zpěvu i při společných vokálně instrumentálních aktivitách

intonace a vokální improvizace – diatonické postupy v durových a mollových tóninách, improvizace jednoduchých hudebních forem

hudební rytmus – odhalování vzájemných souvislostí rytmu řeči a hudby, využívání rytmických zákonitostí při vokálním projevu

orientace v notovém záznamu vokální skladby – notový zápis jako opora při realizaci písne či složitější vokální nebo vokálně instrumentální skladby

rozvoj hudebního sluchu a hudební představivosti – reprodukce tónů, převádění melodií z nezpěvné do zpěvné polohy, zachycování rytmu popřípadě i melodie zpívané (hrané) písne pomocí grafického (notového) záznamu

reflexe vokálního projevu – vlastní vokální projev a vokální projev ostatních, hledání možností nápravy hlasové nedostatečnosti (transpozice melodie, využití jiné hudební činnosti)

INSTRUMENTÁLNÍ ČINNOSTI

hra na hudební nástroje – nástrojová reprodukce melodií (motivků, témat, písni, jednoduchých skladeb), hra a tvorba doprovodů s využitím nástrojů Orffova instrumentáře, keyboardů a počítače, nástrojová improvizace (jednoduché hudební formy)

záznam hudby – noty, notační programy (např. Capella, Finale, Sibelius) a další způsoby záznamu hudby

vyjadřování hudebních i nehudebních představ a myšlenek pomocí hudebního nástroje – představy rytmické, melodické, tempové, dynamické, formální

tvorba doprovodů pro hudebně dramatické projevy

HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI

pohybový doprovod znějící hudby – taktování, taneční kroky, vlastní pohybové ztvárnění

pohybové vyjádření hudby v návaznosti na sémantiku hudebního díla – pantomima, improvizace

pohybové reakce na změny v proudu znějící hudby – tempové, dynamické rytmicko-metrické, harmonické

orientace v prostoru – pamětné uchování a reprodukce pohybů prováděných při tanci či pohybových hrách

POSLECHOVÉ ČINNOSTI

orientace v hudebním prostoru a analýza hudební skladby – postihování hudebně výrazových prostředků, významné sémantické prvky užití ve skladbě (zvukomalba, dušemalba, pohyb melodie, pravidelnost a nepravidelnost hudební formy) a jejich význam pro pochopení hudebního díla

hudební dílo a její autor – hudební skladba v kontextu s jinými hudebními i nehudebními díly, dobou vzniku, životem autora, vlastními zkušenostmi (inspirace, epigonství, kýč, módnost a modernost, stylová provázanost)

hudební styly a žánry – chápání jejich funkcí vzhledem k životu jedince i společnosti, kulturním tradicím a zvykům

interpretace znějící hudby – slovní charakterizování hudebního díla (slohové a stylové zařazení apod.), vytváření vlastní soudů a preferencí

6. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
Dokáže správně nasadit tón, správně dýchat Zazpívá alespoň 5 lidových a 5 umělých písní	Vokální činnost: pěvecký projev, lidový dvojhlas, kánon, orientace v notovém záznamu	1.1, 1.2..
Odhadne správnou hlasitost zpěvu, správně rozlišuje mluvený projev od pěveckého	Hlasová hygiena, rozvoj hudebního sluchu a rytmu	1.1, 1.6.
Využívá jednoduché Orffovy nástroje k produkci jednoduchých rytmických motivů	Instrumentální činnost: hra na hudební nástroje Orffova instrumentáře	1.1, 1.3.
Užívá jednoduché taneční kroky, rozeznává dvoudobý a třídobý takt, dokáže pohybem a mimikou vyjádřit náladu	Hudebně pohybová činnost: pohybové vyjádření hudby, taktování, tanec, pantomima	1.1, 1.3, 1.5.
Rozpozná délku, sílu, barvu, výšku tónu, rozliší jednotlivé hudební formy, postihne výrazové prostředky (melodii, rytmus, tempo, dynamiku) Uvědomí si význam lidové hudby Rozpozná jednotlivé hudební nástroje Seznámí se s národními písněmi a národní hudební tradicí	Poslechová činnost: lidová píseň a její druhy, jak funguje hudba, notový záznam, lidová kapela, hudební nástroje, hudba na jevišti - opera, opereta, písně národní, hudba a tanec.	1.2., 1.3., 1.4., 1.6.

7. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
Žák: užívá různé techniky vokálního projevu (brumendo, staccato, falzet atd.), užívá většího hlasového rozsahu, rozezná rytmus při vokálním projevu, zazpívá alespoň 5 lidových a 5 umělých písní	Vokální činnost: vokální projev, slovní a hudební rytmus, vícehlas, orientace v notovém záznamu	1.1, 1.2., 1.6.
Používá jednoduché hudební nástroje k reprodukci hudebních motivů, ověřuje a upevňuje poznatky z hudební teorie	Instrumentální činnost: hudební nástroje symfonického orchestru, lidové a rockové kapely	1.,4.
Pomocí gest, mimiky, řeči těla znázorní hudbu a náladu, taktuje složitější rytmické útvary	Hudebně - pohybová činnost, pohybové vyjádření hudby a nálady, pohybový doprovod a tanec	1.1, 1.5.

Rozezná hudebně výrazové prostředky: melodii, rytmus, tempo, dynamiku. Porovnává jednotlivé skladby autorů a jejich život. Uvědomuje si hudební výpověď a její vliv na posluchače	Poslechová činnost: orientace v hudební prostoru – lidová hudba a folklor, kánon, fuga, sonáta, symfonie, kantáta, oratorium, muzikál, koncert, festival. Hudba a pohyb. Interpret, autor, skladatel, textař. Nešvary a hudba. Povolání spojená s hudbou.	1.1, 1.3., 1.4., 1.6.
--	--	------------------------------

8. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
Žák: rozšiřuje si hlasový rozsah, reprodukuje notový záznam, převádí melodie z nezpěvné do zpěvné, zazpívá alespoň 5 lidových a 5 umělých písní	Vokální činnost: kultivuje pěvecký projev, orientace v notovém záznamu, hlasová hygiena	1.1, 1.2., 1.4
Užívá jednoduché hudební nástroje při produkci hudebních motivů, vyjádří své hudební představy pomocí hudebních nástrojů, používá jednoduché hudební nástroje k doprovodu pěveckých projevů	Instrumentální činnost: doprovod na jednoduché hudební nástroje	1.1, 1.3., 1.4.
Vyjadřuje hudbu pomocí gest, mimiky, řeči těla. Hudbu ztvárňuje vlastní choreografií	Hudebně pohybová činnost: pohybová orientace v prostoru, choreografie	1.1, 1.5.
Poslouchané kriticky hodnotí, rozlišuje a zařazuje skladby do jednotlivých období, slovně hodnotí hudbu (jaká je a proč) Uvědomuje si vliv hudby v dějinách a v životě člověka	Poslechová činnost: hudební dílo a jeho autor –dějiny světové hudby - starověk, středověk, antika, renesance, baroko, klasicismus, romantismus, hudba 20. stol moderní a současné trendy v hudbě. Interpretace znějící hudby.	1.6.
Rozpozná funkci stylů a žánrů v životě jedince a ve společnosti, kulturní tradice a zvyky	Poslechová činnost: české hudební styly a žánry v dějinách (swing, trampská píseň, jazz, rock, pop, folk, hudební divadlo a film, 60. - 90. léta, 20. století v hudbě české i světové. Technika a hudba, autorská práva	1.4., 1.6.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Ročník	Předmět	Téma
3.	HV	Pohybové vyjádření hudby. Tanec.
6.-8.	HV	Pohybové vyjádření hudby. Pantomima, tanec
6.-8.	HV	Empatie

Výchova demokratického občana

Ročník	Předmět	Téma
5.	HV	Hymna - státní symboly, etnická hudba
8.	Hv	Svoboda a zodpovědnost
6.-8.	Hv	Osobnosti jako vzory a příklady

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Ročník	Předmět	Téma
4.	HV	Česká republika jako součást Evropy
5.	HV	Žijeme v Evropě
6.-8.	Hv	Evropská vánoční tradice
8.	Hv	Vývoj a dějiny hudby

Multikulturní výchova

Ročník	Předmět	Téma
7.	HV	Hudba jiných národů
	HV	

Environmentální výchova

Ročník	Předmět	Téma
	HV	
	HV	

Mediaální výchova

Ročník	Předmět	Téma
8.	HV	Reklama a hudba jako médium

Finanční gramotnost

Ročník	Předmět	Téma
6.-8.	Hv	Hodnota uměleckého díla
7.	Hv	Koncert, opera, muzikál, národní divadlo
8.	Hv	Autorská práva

4.7.2 Výtvarná výchova

Charakteristika vzdělávacího oboru

Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi při tvorbě, vnímání a interpretaci vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.

Výtvarná výchova přistupuje k vizuálně obraznému vyjádření (a to jak samostatně vytvořenému, tak přejatému) nikoliv jako k pouhému přenosu reality, ale jako k prostředku, který se podílí na způsobu jejího přijímání a zapojování do procesu komunikace.

V etapě základního vzdělávání je výtvarná výchova postavena na tvůrčích činnostech - tvorbě, vnímání a interpretaci. Tyto činnosti umožňují rozvíjet a uplatnit vlastní vnímání, cítění, myšlení, prožívání, představivost, fantazii, intuici a invenci. K jejich realizaci nabízí výtvarná výchova vizuálně obrazné prostředky (dále jen prostředky) nejen tradiční a ověřené, ale i nově vznikající v současném výtvarném umění a v obrazových médiích. Tvůrčími činnostmi (rozvíjením smyslové citlivosti, uplatňováním subjektivity a ověřováním komunikačních účinků) založenými na experimentování je žák veden k odvaze a chuti uplatnit osobně jedinečné pocity a prožitky a zapojit se na své odpovídající úrovni do procesu tvorby a komunikace.

Výchovné vzdělávací strategie k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí

Klíčová kompetence	Výchovné a vzdělávací strategie
Kompetence k učení	Podpora rozvoje dovedností
	Dostatek informačních zdrojů – knihovna, internet, exkurze atd.
	Propojení informací se skutečným životem
	Práce s informacemi
	Samostatnost, organizace vlastní činnosti
	Vlastní úsudek, iniciativa, tvořivost, zodpovědnost
	Komunikace, spolupráce v týmu
	Poznání vlastních možností
	Prezentace vlastních výsledků
	Tvořivost (práce na projektech)
	Práce v motivujícím prostředí
	Práce s přiměřeným učivem
	Hodnocení za to, co žák umí, ne za to, co neumí
	Využívání kladného hodnocení a dobrých výsledků jako motivace
	Výuka bez situací nerovnosti, ponížení apod.
	Zařazování metod podporujících zvědavost
	Osobní příklad
	Získané vědomosti a poznatky aplikovat v praktickém životě
Kompetence k řešení problémů	Poznatky nejsou předkládány v hotové podobě
	Uplatňování mezipředmětových vztahů
	Přechod od frontálního vyučování k více aktivizujícím metodám
	Široké uplatnění praktických cvičení
	Podpora netradičních způsobů řešení
Kompetence komunikativní	Prostor pro komunikaci různými formami (ústně, písemně, výtvarnými prostředky, využitím technických prostředků)

	Dodržování etiky komunikace (věcnost, naslouchání, respektování různých názorů – originálních, nezdařených apod.)
	Zásady komunikace s dospělými
	Základ spolupráce a společného prožívání
	Předpoklady pro poznávání sebe a vztahů k jiným
	Práce v týmu
Kompetence sociální a personální	Atmosféra demokracie a přátelství
	Kooperativní učení, spolupráce ve výuce
	Osobní odpovědnost za výsledky společné práce
	Učit se samostatně rozhodovat a nést důsledky za svá rozhodnutí
	Demokracii a svobodu nezaměňovat za anarchii
	Nutnost dodržování mravních hodnot a slušného jednání
	Vhodnou formou prosazovat svoje zájmy
	Učit se argumentovat
	Učit se chápat bohatství a složitost citového života, rozvíjet citovou otevřenost vůči podnětům z prostředí, ve kterém žijí
	Učit se otevřeně a kultivovaně projevovat své city
Kompetence občanské	Stanovení jasných pravidel pro soužití ve škole – práva, povinnosti, sankce
	Vztahy ve škole – úcta, sounáležitost, uznání
	Otevřenost vůči spolužákům
	Solidarita s druhými
	Integrace žáků vyžadujících speciální péči
	Multikulturní výchova – porozumění odlišnému způsobu života lidí z jiných kultur
	Vytváření podmínek pro adaptaci žáků z jiných kulturních prostředí
	Učit se ohleduplnému a citlivému vztahu k lidem, přírodě, kulturním a etickým hodnotám
Kompetence pracovní	Osvojování základních pracovních dovedností a návyků
	Účast žáků při úpravách prostředí školy
	Uplatňování sebehodnocení žáků

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru

1. stupeň

Očekávané výstupy – 1. období

žák

1.1 rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ

1.2 v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace

1.3 vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky

1.4 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností

1.5 na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Očekávané výstupy – 2. období

žák

2.1 při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)

2.2 užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a sopečný postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model

2.3 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy

2.4 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě

2.5 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)

2.6 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace

2.7 nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil

Učivo

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

prvky vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury - jejich jednoduché vztahy (podobnost, kontrast, rytmus), jejich kombinace a proměny v ploše, objemu a prostoru

uspořádání objektů do celků – uspořádání na základě jejich výraznosti, velikosti a vzájemného postavení ve statickém a dynamickém vyjádření

reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly – vizuálně obrazná vyjádření podnětů hmatových, sluchových, pohybových, čichových, chuťových a vyjádření vizuálních podnětů prostředky vnímatelnými ostatními smysly

smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film, tiskovina, televize, elektronická média, reklama)

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností – manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, akční tvar malby a kresby

typy vizuálně obrazných vyjádření – jejich rozlišení, výběr a uplatnění - hračky, objekty, ilustrace textů, volná malba, sopečná tvorba, plastika, animovaný film, comics, fotografie, elektronický obraz, reklama

přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické), hledisko jejich motivace (fantazijní, založené na smyslovém vnímání)

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

osobní postoj v komunikaci – jeho utváření a zdůvodňování; odlišné interpretace vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých) v rámci skupin, v nichž se dítě pohybuje; jejich porovnávání s vlastní interpretací

komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření – v komunikaci se spolužáky, rodinnými příslušníky a v rámci skupin, v nichž se žák pohybuje (ve škole i mimo školu); vysvětlování výsledků tvorby podle svých schopností a zaměření

proměny komunikačního obsahu – záměry tvorby a proměny obsahu vlastních vizuálně obrazných vyjádření i děl výtvarného umění

1. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
Žák se seznamuje se základními návyky a postupy při práci s barvami, učí se organizovat práci, poznává a osvojuje si vlastnosti jednotlivých výtvarných materiálů, se kterými bude nadále pracovat, osvojuje si základy bezpečnosti při práci.	Základní návyky a postupy při práci, bezpečnost práce	1.1,1.2,1.3, 1.4,1.5
Rozlišuje tvary, barvy a struktury	Prvky vizuálně obrazného vyjádření	
Vyjadřuje své vlastní pozorování, vyjadřovací schopnosti a výtvarné vyprávění		
Učí se pozorovat přírodu i své okolí vyhledává a dotváří přírodniny, rozvíjí pozorovací schopnosti a paměť, poznává a zobrazuje tvary a funkce věcí	Výtvarné vyjádření skutečnosti	1.1,1.2,1.3 1.4,1.5
Seznamuje se s pojmem barvy základní, zkouší barvy míchat, poznává vlastnosti barev a využívá je v praxi, objevuje možnosti hry s linií a s barvou, prakticky rozlišuje pojem kresba a malba, rozvíjí svůj smysl pro výtvarný rytmus a též smysl pro řešení plochy s využitím barevných a geometrických prvků, zjišťuje vlastnosti plastických materiálů při modelování, rozvíjí svůj cit pro prostor	Barvy	1.1,1.2,1.5

2. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
aplikuje všechny znalosti o barvách a vlastnostech materiálů	Výtvarné vyjádření skutečnosti	1.1,1.2,1.3, 1.4,1.5
ztvární vlastní prožitky a představy	Zážitková kresba a malba	

rozvíjí své pozorovací schopnosti	
rozlišuje tvary a funkce předmětů, pomocí hry si osvojuje dovednost práce s linií	hra s barvou, plošné a prostorové vyjádření práce s linií
práce s ilustrací, porovnávání a popis obrázků	výtvarná díla pro děti, ilustrátoři

3. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
	<u>Fantazijní představy</u>	1.1,1.3
Experimentuje s barvami, dokáže míchat a překrývat barvy, rozezná teplé a studené, světlé a tmavé. Vše uplatňuje v plošném i prostorovém uspořádání.	Hra s barvou, plošné a prostorové vyjádření, originalita v souvislosti s vyjádřením vlastních prožitků.	
	<u>Výtvarné vyjádření skutečnosti</u>	1.1,1.2,1.3, 1.4,1.5
Interpretuje dle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření, odlišné interpretace porovnává s vlastní zkušeností	Malba a kresba dle předlohy	
Vyjadřuje rozdíly při vnímání událostí různými smysly a pro jejich vizuálně obrazové řešení volí vhodné prostředky.	Zapojení smyslů při výtvarném vyjádření	

4. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
žák se vědomě zaměřuje na své prožitky a vlastní životní zkušenosti, dokáže je výtvarně ztvárnit a při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření.	Výtvarné vyjádření skutečnosti	2.1,2.2,2.3, 2.4,2.5,2.6, 2.7
vědomě volí nástroje a techniky pro konkrétní výtvarné vyjádření		
porovná světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy		
pozoruje a srovnává proporce lidské postavy, tvarově zajímavé přírodniny a předměty a pokouší se je vyjádřit v ploše, objemu a prostoru		
pozná různé druhy linií a jejich výrazové možnosti, užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a plochy	Práce dekorativní a prostorové	2.1,2.2,2.4, 2.5
na základě představ a fantazie vytváří modelováním prostorové objekty		
dokáže rytmicky řadit různé prvky a tvoří jednoduché plošné kompozice		

Nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	Prezentace své práce	2.5,2.6
v uměleckém díle hledá a pojmenovává základní obrazotvorné prvky a kompoziční přístupy		
porovnává rozdíly výtvarných děl, rozlišuje vhodnost použití		
podle výrazových prostředků pozná díla některých dětských ilustrátorů		

5. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
žák rozvíjí svou fantazii a představivost	Výtvarné vyjádření skutečnosti	2.1,2.2,2.3, 2.4,2.5,2.6, 2.7
pozná základní a komplementární barvy a vhodně je použije		
dokáže výtvarně vyjádřit proporce lidské postavy a hlavy, konfrontuje představu se skutečností		
dokáže vyjádřit vnitřní stavbu a vnitřní členění přírodních objektů pomocí výtvarné linie		
rozvíjí své prostorové vidění, cítění a vyjadřování na základě pozorování prostorových jevů a vztahů		
tvary užitečných předmětů srovnává a vyjadřuje výtvarně v ploše i prostoru		
dokáže kompozičně řešit plochu s použitím libovolných geometrických prvků		
vnímá estetickou úroveň předmětů denní potřeby		

2. stupeň

Očekávané výstupy

Žák

- 1.1 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků
- 1.2 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie
- 1.3 užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace
- 1.4 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádřeních
- 1.5 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu
- 1.6 interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků

1.7 porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů

1.8 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci

Učivo

ROZVÍJENÍ SMYSLOVÉ CITLIVOSTI

prvky vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury; vztahy a uspořádání prvků v ploše, objemu, prostoru a v časovém průběhu (podobnost, kontrast, rytmus, dynamické proměny, struktura), ve statickém i dynamickém vizuálně obrazném vyjádření

uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu – vyjádření vztahů, pohybu a proměn uvnitř a mezi objekty (lineární, světlostní, barevné, plastické a prostorové prostředky a prostředky vyjadřující časový průběh) ve statickém i dynamickém vyjádření

reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly – vědomé vnímání a uplatnění mimovizuálních podnětů při vlastní tvorbě; reflexe ostatních uměleckých druhů (hudebních, dramatických)

smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření – umělecká výtvarná tvorba, fotografie, film, tiskoviny, televize, elektronická média, reklama; výběr, kombinace a variace ve vlastní tvorbě

UPLATŇOVÁNÍ SUBJEKTIVITY

prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ a osobních zkušeností – manipulace s objekty, pohyb těla a jeho umístění v prostoru, akční tvar malby a kresby, uspořádání prostoru, celku vizuálně obrazných vyjádření a vyjádření proměn; výběr, uplatnění a interpretace

typy vizuálně obrazných vyjádření – hračky, objekty, ilustrace textů, volná malba, socha, plastika, animovaný film, comics, fotografie, elektronický obraz, reklama, vizualizované dramatické akce, komunikační grafika; rozlišení, výběr a uplatnění pro vlastní tvůrčí záměry

přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením – hledisko jejich vnímání (vizuální, haptické, statické, dynamické), hledisko jejich motivace (fantazijní, symbolická, založená na smyslovém vnímání, racionálně konstruktivní, expresivní); reflexe a vědomé uplatnění při vlastních tvůrčích činnostech

OVĚŘOVÁNÍ KOMUNIKAČNÍCH ÚČINKŮ

osobní postoj v komunikaci – jeho utváření a zdůvodňování; důvody vzniku odlišných interpretací vizuálně obrazných vyjádření (samostatně vytvořených a přejatých), kritéria jejich porovnávání, jejich zdůvodňování

komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření – utváření a uplatnění komunikačního obsahu; vysvětlování a obhajoba výsledků tvorby s respektováním záměru autora; prezentace ve veřejném prostoru, mediální prezentace

proměny komunikačního obsahu – záměry tvorby a proměny obsahu vizuálně obrazných vyjádření vlastních děl i děl výtvarného umění; historické, sociální a kulturní souvislosti

6. a 7. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
uplatňuje ve vlastní tvorbě teoretické a praktické poznatky a dovednosti s výtvarnými výrazovými prostředky	prvky vizuálně obrazného vyjádření linie	1.3
uplatňuje výrazové vlastnosti linie		1.1, 1.2
orientuje se v prostorových a barevných vztazích	tvary, objemy, světlost, barevné kvality	1.4
	uspořádání prvků v ploše	
seznámí se s proporcemi lidského těla a hlavy	vyjádření vztahů	
	vědomé vnímání	
rozezná základní tvary lineárního a kresleného písma	smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření	21.3
	tiskoviny, reklama kombinace a variace ve vlastní tvorbě	
orientuje se v řazení prvků v tvarové a barevné kompozici	uspořádání objektů do celků v ploše	
	vyjádření vztahů	
řeší úlohy dekorativního charakteru v ploše	typy vizuálně obrazných vyjádření	1.2
projevuje cit a smysl pro prostorové formy a jejich výtvarné kvality	reflexe a vztahy zrakového vnímání	
ovládá různé způsoby výtvarného zobrazování prostorových jevů a vztahů	uspořádání objektů do celků v ploše, objemu, prostoru a časovém průběhu	1.4
modelace		
poznává různé způsoby uměleckého vyjádření skutečnosti v malbě, grafice, architektuře, užitém umění	prostředky pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie, představ, osobních zkušeností	1.6, 1.7
	typy vizuálně obrazných vyjádření	
orientuje se ve výtvarných principech užití některých materiálů včetně netradičních a běžných nástrojů		
Rozlišuje užitkovou, materiální a technickou a estetickou stránku předmětů a chápat vztah mezi nimi	komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření	1.5
prezentuje vlastní tvorbu	komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření	1.8
obhazuje výsledky	osobní postoj v komunikaci	

8. a 9. ročník

Konkrétní výstupy pro žáka	Učivo	Výstupy
prakticky využívá ve vlastní tvorbě výtvarné činnosti	prvky vizuálně obrazného vyjádření uspořádání objektů v ploše, objemu, prostoru časovém průběhu	1.2, 1.3, 1.4, 1.1
využívá základních poznatků o výtvarných prostředcích	prostředky pro vyjádření emocí a pocitů	1.1, 1.2
uplatňuje představivost, fantazii a výtvarné myšlení ve vlastním výtvarném projevu	prostředky pro vyjádření fantasmie, představ	1.1, 1.2, 1.3, 1.4
citlivě vnímá okolní skutečnost uměleckou i mimouměleckou	typy vizuálně obrazných vyjádření	1.5, 1.6, 1.7
	přístupy k vizuálně obrazným vyjádřením reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly	
projevuje aktivní estetický vztah k životnímu prostředí, k jeho tvorbě a ochraně	smyslové účinky vizuálně obrazných vyjádření	1.8, 1.6
osvojí si základy dobrého vkusu	osobní postoj v komunikaci	1.8, 1.4
uplatňuje je v praktickém životě		1.8
orientuje se v oblasti výtvarné kultury	proměny komunikačního obsahu	1.4, 1.5, 1.6, 1.7
pozná vybraná výtvarná díla z národního i světového výtvarného umění		1.6

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova

Ročník	Předmět	Téma
1.	VV	Skupinové práce - kreativita, komunikace, rozhodování.
1.	VV	Lidové zvyky a tradice
2.	VV	Skupinové práce
3.	VV	Skupinové práce: Vyjádření zážitku, nálady, atmosféry, uspořádání objektů do celku.
4.	VV	Skupinové práce - kreativita, komunikace, rozhodování
4.	VV	Lidové zvyky a tradice
5.	VV	Skupinové práce
6.-9.	VV	Rozvoj kreativity, autonomie, sebereflexe

Výchova demokratického občana

Ročník	Předmět	Téma
5.	VV	Mapa světa, vlastní erb, plakáty EU,

6.-9.	VV	Respektování výtvorů a názorů druhých
-------	----	---------------------------------------

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Ročník	Předmět	Téma
3.	VV	Objevujeme Evropu
4.	VV	Česká republika jako součást Evropy
5.	VV	Žijeme V Evropě
6.-9.	VV	Dějiny umění, umělecké slohy

Multikulturní výchova

Ročník	Předmět	Téma
6.-9.	VV	Umění a kultura jiných národů

Environmentální výchova

Ročník	Předmět	Téma
6.-9.	VV	Hospodaření s materiálem, úcta k přírodě a člověku

Mediální výchova

Ročník	Předmět	Téma
6.-9.	VV	Reklama, design a jejich význam v médiích

Finanční gramotnost

Ročník	Předmět	Téma
6.-9.	VV	Hodnota uměleckých děl a uměleckých řemesel